

О. Гінда. Рецензія: Пилипчук Святослав. Фольклористична концептосфера Івана Франка. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. - 466 с. Studia methodologica, 2014 (37).

РЕЦЕНЗІЇ

Пилипчук Святослав. Фольклористична концептосфера Івана Франка. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 466 с.

Олена Гінда

Кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра української фольклористики імені акад. Ф. Колесси,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
79000, Львів, вул. Університетська, 1, e-mail: omhinda@gmail.com

Сучасна фольклористика (наука синкретична і разом з тим така, що сформувала власне понятійне поле) оперує вже усталеною термінологією, незважаючи на різночитання деяких базових понять. Сьогодні можна говорити про виокремлення (заокруглення – мовою Святослава Пилипчука) теоретичної фольклористики, як дочірньої галузі загальної фольклористики і як такої, яка, безперечно, продовжує поступування. Праці Петра Богатирьова, Олександра Киченка, Станіслава Росовецького та інших українських фольклористів-теоретиків, зарубіжних фольклористів і етнологів-теоретиків (Броніслава Маліновського, Константина Чистова, Бориса Путілова, Володимира Анікіна тощо) є вагомим внеском у теоретичну фольклористику. З іншого боку, сумарність і значущість теоретичних ідей цих дослідників сьогодні потребує їх зіставлення зі золотим фондом української класичної фольклористики задля розуміння одного питання: а чи всі ідеї у сучасних теоретичних студіях є інноваційними і чи не пролонгують вони ідеї їхніх попередників?

Таке зіставлення може стати предметом окремого дослідження. А може постати в іншому форматі: саме у такому, як у Святослава Пилипчука, який у монографії «Фольклористична концептосфера Івана Франка» проаналізував Франкові фольклористичні праці крізь оптику інтерпретації методологічних і теоретико-фольклористичних понять. А віднайшовши цей пласт у фольклористичній франкіані, він щонайретельніше дослідив його і, здається, не помітив (принаймні, не виокремив, чи то зі скромності не акцентував), що надав сучасним фольклористам-теоретикам (українським і зарубіжним) інформацію для роздумів над питанням: а чи багато в їхніх працях знайдеться ідей, які би не були започатковані у спадщині Франка?

Свого часу я спробувала розглянути цю проблему, коли розробляла курси з теоретичної фольклористики й у цьому контексті постало питання аналізу теоретико-фольклористичної спадщини Івана Франка. Я лише розпочала ці висліди, коли зрозуміла, який огром матеріалу чекає опрацювання, а ще більше – який огром ідей за тим всім стоїть. Ідей, які випередили свій час. Тож матеріали до курсу теорії фольклору додалися безцінні й окрім того, потребував корекції і сам курс, а передусім його оціночні характеристики, коли словосполучення «уперше в теоретичній фольклористиці» заради наукової об'єктивності потребувало корекції зі вказівкою на «... продовжуючи ідеї Івана Франка». Курс доповнювався, але деякі матеріали, звісно, в нього не уміщалися. Опрацювання теоретико-фольклористичної спадщини Франка при підготовці доповіді «Питання теорії фольклору у працях Івана Франка» до ювілейної Франкової конференції черговий раз затвердили в думці: тема потребує окремого монографічного дослідження і на це є багато надто багато причин. Таку працю необхідно здійснити заради того, щоби привернути увагу фольклористів до значення теоретико-фольклористичної спадщини Франка, а окрім того, задля правильних і чесних оцінок того, що у теоретичній фольклористиці 20-го століття часто трактувалося як першовідкриття. Такої ревізії об'єктивно потребувала українська фольклористика. З появою монографії заповнилася б лакуна «інформаційної, методологічної

і теоретичної підтримки» усім науковцям: як молодим, так і досвідченим. Поява такої монографії мала б щонайменше дві результативні дії: наукову і методологічну.

Саме тому актуальність монографічного дослідження Святослава Пилипчука не викликає сумніву. Як не виникає сумніву високий науковий рівень прочитання і трактування теоретико-фольклористичного доробку Івана Франка. Уважний, вдумливий аналіз його праць, обережне «просіювання» досвідченим франкознавцем досліджуваного матеріалу, логічна систематика цієї спадщини та віднайдення в огромі матеріалу концепційних засад методології і теорії, які випереджали час і залишилися актуальними посьогодні, – це лише кілька найважливіших здобутків автора книги. Структуроване і дисципліноване мислення Святослава Михайловича відбилося в напрохуд прозорій, чіткій композиції – два розділи з пропорційними підрозділами: цікаво, чи відав сам Франко, яку струнку методологічну і герменевтичну теорію він створив? Це риторичне питання, звісно. Але тепер, дякуючи вислідам Святослава Пилипчука, це випрозорено і, як він полюбляє казати, «заокруглено».

Знову ж таки з власного досвіду: франкознавчі студії Святослава Пилипчука допомагають дисциплінувати думку. Один з розділів його монографії («"Се розрізнені перлини великого наміста": жанр коломийки у науковій рецепції Івана Франка», себто коломийкознавча франкініана) прочитала свого часу як статтю. І під її впливом відкликала з редакції і доповнила власну статтю про коломийкову стереотипію у поезіях українських заробітчанин, де використала цитати Святослава Пилипчука. Дякую йому за концепційні фахові підказки. Вони допомогли розставити правильні акценти, урахувуючи коломийкознавчий досвід Каменяра.

Гадаю, що монографія в цілому здобуде статус франкознавчого путівника-дороговказу. Особливо зважаючи на її стиль. Монографія читається легко, на одному диханні, – у ній присутня, як це не дивно, наукова інтрига: вочевидь завдяки постійній присутності у підтексті питання: а як це у Франка? Мабуть це пов'язано не зі свідомим бажанням науковця зацікавити того, хто читатиме монографію, а зовсім з іншим, а саме з об'єктивною метою дослідника, яка є наскрізною і від якої він не відступає у жодному фрагменті тексту, що безперечно працює на цілісність розвідки та цілісність її сприйняття читачем. Науковці добре знають, як часто трапляються у наукових вислідах великого обсягу «екскурси» у другорядні царини. У великій за обсягом монографії Святослава Пилипчука (466 с.) немає жодного абзацу, який би не працював на сформульовану у заголовку книги проблему. До слова: в одному з розділів знайшла речення більш ніж на півсторінки тексту, яке структурно і ритмомелодійно сприймається як виважена синтаксична конструкція, легка у прочитанні й органічна для сприйняття. Вочевидь, таку стилістичну й аналітичну організованість дослідження учений значною мірою унаслідував від свого видатного попередника, чия спадщину так ретельно дослідив. Строгий і бездоганно організований текст монографії інкрустовано виваженою образністю у тих його фрагментах, які стосуються «філологічного» текстологічного аналізу: такими дискурсами Святослав Михайлович гідно продовжує традиції класичної філології XIX – XX століть, коли видатні українські філологи і фольклористи поєднували наукову об'єктивність досліджень із власною інтерпретацією, яка апіорі передбачає образність і емоційну забарвленість. Прочитання монографії Святослава Пилипчука пробуджує у думці хрестоматійну літературознавчу істину: «Стиль – це людина» й екстраполює її зі сфери літературознавчої до фольклористичної. Монографія не лише засвідчує її беззаперечну актуальність для сучасної науки, але віддзеркалює особистість самого науковця з його талантом щонайглибшої проникливості у те, що він досліджує, і щонайглибшої поваги до тих, хто залишив нащадкам безцінні наукові скарби.